

Tolstoin "Ylösnousemus" Kansanteatterissa.

Henri Bataillon tunnettu draama Tolstoin "Ylösnousemus" rakentuu pääasiassa väkevätunneen kuvaukseen, jossa romaantilliset solmukohdat muodostavat asteinen kohoamisen. Julistus ja venäläisen sielun syvyys eivät tule esiin tämän näytelmäkirjailijan vuoroissa ei ole runon lentoa eikä iskeyttä, mutta sen sijaan dramatisoija on taitavasti romaaniin aatesisällön näkökuviin, joissa slaavilainen ja rehevyys yhtyvät galliapäiirteisyteen.

Tämä dramatisointi on oikein tehtävä. Kansanteatterin vieras Mia Backman olikin tehnyt ennen kaikkea sen tehoavutelmallisen korostuksen. Hänen ohjaamanaan "Ylösnousemus" jonka ensi-ilta oli eilen Koitossa sarjaksi värikkäitä kohtauksia oli aitoslaavilaista kuvaa. Rehevää elämää, hiljaista alitajua, riipaisevaa tuskaa. Yleisväestöäkin ollut varsin myönteisen keskuhenkilöiden sielullinen joskus pyrkinyt hukkumaan näihin värikkyyteen ja jääneen ohjaajan käden ulottuvalle.

Yleisönsä esitti Emmi Jurkka, johon yhteen tuntui lankeavan luonnollisen ja värikkään Nejljudovin Kaarlo Backmanin päätehtävät. Tuntuivat tulla eri-erilaiselta pohjalta, ettei näytelmän näytelyssä tavanneet oittane, josta ja molempien näyttelemien välillä panna merkille tämän yhteisyyden. Emmi Jurkalla oli aivan suuria hetkeä, niitä, joissa taiteellinen antautumisensa ja yleisönsä yläpuolelle tavallisen ruhtinaksuuden. Kaikkein eniten mielenkiintoa eilen yankilakohdissa, josta hänen vajoamisensa ja eläytyksensä katjushansa ilmentävät. Aino Lohikosken polkemisestä aiheutunut ja kaansa suorastaan riipaisevassa rajussa itsepintaisuudessaan ja kovan sovitushaluista ruhtinasta "antaa mennä"-toivottomuutta särkevässä menneisyyden muistossa on täysipainoinen.

Backman on meikäläiseen ohjaukseen yleistasoon verraten onnistunut näytelmässään hyvin, joskin värikkään ja realistinen yleisö ja julistuksen enempi painon olisi saattanut johtaa viehätympään tulokseen. Näytelmän kiintyy huomio tie-

muiston kammossaan oli sielullista ylpeyttä, joka kirkasti tämän tolstoilaisen naisshahmon inhimillisyyden keskellä kurjuuttaan. Ylimeno toisen näytöksen valoisaan otteeseen sairaanhoitajattarena tuli myös hyvin esiin ja viimeisen näytöksen loppukohtauksen kirkastunut, kaikki puhdistava sisäinen sulaminen sai vaikuttavan ilmaisuun. Sen sijaan ensimmäisen näytöksen viaton, verevä Katjusha jäi jollakin tavoin valjaksi, epäslaavilaiseksi tyttöhahmoksi, jonka viatonuus vaikutti teeskennellyttä ja jonka antautumisesta lemmentuokseen puuttui välittömyyttä.

Kaarlo Kytö ruhtinaana onnistui taas päinvastoin parhaiten ensimmäisessä näytöksessä, nuorena, slaavilaisen notkeana, kuumaverisenä luutnantina. Hänen viettelemiskohtauksensa oli niin luonteva, että meikäläisellä näyttämöllä näkee sellaista harvoin. Jo Bataillon dramatisoinnista johtuu, että ruhtinas Nejljudovin sielullinen kehitys sovitustehävässä jää puutteellisesti valotetuksi, eikä Kaarlo Kytö pääsyytkään tässä irti ulkoilmaisuuksistaan. Hänen naamiointinsa sielullinen kalpeus voimakkaasti punattuihin huulineen korosti vain suorituksen sisäistä heiveröisyyttä. Muuten, — sekä Emmi Jurkan että Kaarlo Kytön lausunnallinen puoli antaa aihetta muistutukseen. Niin tehokasta kuin Emmi Jurkan kuiskaava tai staccato-mainen puhe voikin joskus olla, olisi hänen syytä harjoittaa puheeseensa myös luonnollista legatoa. Kaarlo Kytö taas tuntuu edelleenkin haittaavan puhutavan onto maneeria, johon viareileva ohjaaja ei ilmeisestikään katsonut olevan aihetta käydä käsiksi.

Kansanteatterin miltei kaikki parhaat voimat olivat eilen tulossa, luoden etupäässä erinomaisia näyttämöhahmoja. Jos valamieskohtauksen tyyppien naamiointi ei olisi paikka paikoin ollut koomillisuuden tavoittelussa liian raikeää, olisikin kokonaistulos ollut täysin kiitettävä.

Elsa Rantalaisen ja Siiri Angerkosken käsissä elivät kuin vanhoista valokuva-albumeista leikatut tädit tavattoman luontevina Anni Hämäläisen piirtäessä heidän rinnalleen terävyydessään osuvan kotiopettajatyypin. Valamieskohtauksessa oli Eino Jurkka kauppiana rehevä ja todempi kuin pitkään aikaan, — suoritusta verratavissa kaikkein loisteliaimpiin venäläisiin elokuvatyyppeihin. Muista valamiehistä jäi mieleen Kaarlo Angerkosken hyvin luonnehdittu entinen upseeri. Naisvankien keskuudessa nähtiin vain hyviä suorituksia, joista Aino Lohikosken riehakas Punatukka, Elli Rannan keikistelevä tyttö ja Roksi Rinteen ja Siiri Angerkosken akkahaamat olivat mielenpainuvimpia. Siperianäytöksessä oli Sylvi Palo uskottava nihilisti, Kalle Rouni antautuva johtaja ja Aku Käyhkö röyhkeä ja suulas upseeri. Lasse Elon tarkka vaisto oli lavastuksessa elävöittänyt taitavasti venäläisen maaliskartanon tunnelman. Vankilakohdauksessa oli lavastusongelma ratkaistu hyvin ahtaasta tilasta huolimatta ja Siperianäytöksen puitteet olivat tunnelmalliset.

Viimeistä sijaa täynnä oleva katsomo osoitti hyvin voimakkaasti suosiotaan, ja sekä näyttelijät että ohjaaja saivat kukkia.

V. R.—s.

Teatteri- palsta

Tolstoin "Ylösnousemus" Koitossa.

Henri Bataillon taituruus näytelmäkirjailijana on tunnettu, mutta Leo Tolstoin valtavan epikan muuntaminen suppeaan näytelmämuotoon lähimainkin tyhjentävästi on ylivoimainen yritys. Se, mikä Tolstoin romaanissa "Ylösnousemus" on tärkeintä, sen aatteellinen julistus ja laaja sielullinen kehityksen erittely, jäävät näytämösovituksessa suppeiden viitteiden varaan, kun sensijaan erälle naturalistisen ympäristökuvauksen aineksille on kansanomaisen näyttämötehon lisäämiseksi suotu huomattavan laaja sija. Yleensäkin Tolstoin teoksen aatteellinen puoli näyttää olleen dramatisoijalle vieraampaa kuin se verevä rakkaustarina, jolla romaani alkaa. Niinpä onkin näytelmän alkuosa melkoista antoisampi kuin loppupuoli, jossa on uurrattu varsin paljon alaa meluisille joukko-kohtauksille, jotka vain löyhästi liittyvät pääaiheen kehitykseen. Mutta tässäkin perin tyypistetyssä muodossaan tehoaa Tolstoin suuren romaanin syvä ihmiskuvaus ja rehellinen totuudellisuus voimakkaasti katsojaan.

Mia Backman oli ohjauksessaan käyttänyt hyväkseen kaikkia dramatisoinnin suuria mahdollisuuksia syvätehoisen, rehevän luonteisen ja värikkään esityksen aikaansaamiseksi. Hän oli saanut henkilöihin ihmisen paljon slaavilaista luonteikkautta ja toimintaan vuolasta vauhtia. Monista sivuhenkilöistä oli veistetty vallon verrattomia tyyppejä. Emmi Jurkan Katjushasta odotti kuitenkin enemmän, kun taas Kaarlo Kytö ruhtinas Nejljudovina täytti odotukset sangen hyvin. Varsinkin ensimmäisessä näytöksessä Kytö sai henkilönsä venäläistä joustavuutta ja vuolausta runsain mitoin. Myöhemmissä näytöksissä osa ei tarjoakaan esittäjälle samoja mahdollisuuksia. Emmi Jurkka ei näyttänyt saavan osastaan oikein vankkaa ja johdonmukaista otetta, mikä tuntui johtuvan siitä, ettei osan sangyinen, lämmin naisellisuus oikein sopinut hänen koleeriselle temperamentilleen. Myöskin puhepuoleen hänen olisi kiinnitettävä enemmän huolta. Ensi riveillä istujat vielä voivat erottaa sanat siitä usein epäselväksi muminaksi muuttuvasta puhetavasta, joka näyttää olevan rva Jurkalle jatkuvasti ominaista, mutta peremmällä salissa istujat siitä eivät paljoakaan kuule. Sanalla on teatteritaiteessa sentään ensisijainen merkitys, eikä sitä korvaa ekspressiivisinkään pantomiimi. Tosinhan itse osakin sisältää tavallista enemmän miimillistä ja usein hyvin niukasti vuorosanoja, mutta sitä tärkeämpää on kuulla ne. Ensi näytöksessä näyttelijättären matala ääni pyrki särkemään illuusiota, mutta myöhemmissä näytöksissä se taas oli erittäin luonteenomainen. Näistä puutteista huolimatta monet päähenkilöiden kohtaukset tehosivat hyvin voimakkaasti. Elsa Rantalainen ja Siiri Angerkoski olivat täteinä mainioita. Eino Jurkan valamies-kauppias oli koomillisena tyyppinä vallon riemastuttava. Aino Lohikosken Punatukka oli niinkään mainio suoritusta. Ossi Elstelä esitti voimakasotteisesti pari osaa. Kalle Rounin Simonson antoi draamallista ryhtiä viimeisen näytöksen joukkokohtauksille. Ja useat muutkin osat hoidettiin pätevästi.

Lasse Elon laatimat näyttämökuvat ansaitsevat kiittävän maininnan. Varsinkin vankilaholvi oli taustatehostuksen kannalta oivallinen.

"Ylösnousemuksen" esitys oli teatterille kaunis menestys ja suuri voimapanostus. Täysi katsomo seurasi suurella hartaudella intensiivistä esitystä ja osoitti myrskyistä suosiota.

H. J.—n.

*

Teatterit.

KANSALLISTEATTERI. Huomenna
aina klo 20 esitetään alennettu hinnoilla.

Teatteri- tapaus.

Schillerin

”Maria Stuart”

Kansanteatterissa.

Helsingin Kansanteatterin eilinen »Maria Stuart»-ensi-ilta oli kahdessakin suhteessa merkkitapaus pääkaupunkilaisessa teatterielämässä. Se oli ensiksikin erinomainen todistus pätevän dramatiikan puolesta keskellä aikaa, jolle on ollut leimallista pinnallistuminen ja toisaalta voisten tekijäin määrääväksi pääseminen näyttämöiden palkeilla samalla kun »Maria Stuartin» esitys jälleen oli omiaan osoittamaan tämänhetkisen näyttelijäteatterillisen tasomme korkeuden. Ja toiseksi eilinen ensi-ilta oli Kansanteatterin erään kannattavan näyttelijävoiman, Hugo Hytösen 25-vuotisen taiteilijataipaleen kaunis tilinpäätös.

*

»Maria Stuartin» nimihenkilö on Schillerin ehein henkilöluoma. Tuon onnetoman kuningattaren näyttämöllinen kuva on Schillerin mestarinkäden muotoilemana mitä tosimminkin inhimillinen ja psykologisesti harvinaisen mielenkiintoinen. Ne eroavaisuudet, mitä historiasta tuntemamme ja Schillerin kuvaaman Maria Stuartin välillä on, peittyvät täydellisesti tuon henkilökuvan osakseen saamaan syvästi vaikuttavaan ja näyttämöllisesti tehoisaan sisäiseen merkittävyteen. Maria Stuart on Schillerin kuvaamana saanut täyden runollisen oikeutuksensa ja juuri sen ansiosta, ei historiallisen värinsä, hänen järkyttävä, mutta samalla voittoisa elämäntapaansa vuosisadasta toiseen tulee liikuttamaan teatteriyleisöjen mieliä, sen ansiosta hänen kuvansa tulee säilymään dramatiikan puhtaimpien, virheettömimpien henkilökuviensa joukossa.

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

Bataillen dramatisointi Tolstoin romaanista »Ylösousemus» on pysynyt teattereidien ohjelmistossa vuosikymmeniä. Ja myönnettävähän on, että siinä on aineksia, joiden nojalla sillä on mahdollisuus elää edelleenkin. Niihin aineksiin ei kuulu sen moraalisaarna, sillä saarna ei elä näyttämöllä. Näytelmän kannattavina aineksina ovat voimakkaanlainen ympäristökuvaus ja eräät melko syvältä kouraisevat yksityiskohdat. Henkilöt ovat säilyttäneet näyttämässäkin Tolstoin henkilöiden elävyyttä — lukuunottamatta ruhtinasta, joka on näyttämässä vieläkin kaavamaisempi kuin romaanissa.

Kansanteatterin esitys on kiintoisa. Ennenkaikkea kiintyi huomio tietenkin Emmi Jurkan Katjushaan. Tuntuu siltä kuin hän nyt olisi vaarallisella rajalla, jossa hänen vaistomainen luontevuutensa helposti vajoaa hajanaisiksi impulseiksi, joita ei kannata kokonaisnäkemys. Tässäkin luomuksessa on etevästi suoritettuja kohtia, varsinkin vankila- ja sairaalakohtauksissa. Mutta näytelmän alkupuoli saattaa helposti nyt johtaa siihen käsitykseen, että Katjusha onkin pohjaltaan raaka, että Nehljudov ei olekaan syyppää suinkaan minkään enkelin lankeamiseen. Kaarlo Kytön ruhtinas täytti sellaisen henkilön tarpeen näyttämässä — tosin joskus hiukan operettielein ja korostuksin, mutta vaikeapa tuosta lienee oikein vakuuttavaa ihmistä tehdäkään. Kaikki muut näytelmän henkilöt ovat oikeastaan vain kehyshenkilöitä — ja ne tehtiin varsin moitteettomasti, jopa hyvin (Eino Jurkan kauppias, Kalle Rounin vallankumouksellinen).

Ohjaus — Mia Backman — oli ilmeisesti tarmokkaasti vienyttä ajatuksensa läpi ja korosti tuntuvasti näytelmän yhteiskunnallisia piirteitä. Vankilakohtaus on todella eläintarha. Joukkokohtaukset tehoavia.

K. R.

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

Illan juhlija, Hugo Hytönen, luo Burleighin paroonistaan, näytelmän tuhoatuottavasta kohtalonvoimasta, johdonmukaisin, yksinkertaisen hallituin keinovaroin varmapiirteisen, voimakkaasti vaikuttavan henkilöhaamon. Tässä henkilössä Hytönen tuo näkyviin näyttelijävajensa parhaat puolet, vakavuuden, selväpiirteisyyden, terveen analyysikykyisyyden.

Fritz-Hugo Backman ja Kaarlo Kytö Mortimerina ja Leicesterin kreivinä ansaitsevat kumpikin kohdaltaan tunnustuksellisen maininnan samoin kuin Hulda Keskinen hiljaisäävyydestä ja luontevasta Hanna Kennelystään. Myös ohjaajan, johtaja Eino Salmelaisen osuus näytelmän kokonaisuutensa on merkittävä, samoin kuin myös pienempiä tehtäviä tulkinneitten näyttelijäin.

*

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

— Jos suunnitellaan omistusta, niin tullaan hallitusta pikkuhousuun merkissä pohjoismaiden suurimmat päivälliset. Tilastollisesta muodostus samalla voimakas odistus siitä, että pääkaupungissa on yksivärisiä vielä valtava joukko. —

Tolstojdramatisering på Kansanteatteri.

I samband med fru Rosi Rinnes tjugårsjubileum som skådespelerska framförde Helsingin kansanteatteri i går för första gången på Studenthusscenen Batailles bekanta dramatisering av Tolstojs »Uppståndelse» — »Ylösousemus». I likhet med de flesta dylika bearbetningar för teatern av ryktbara romaner ger också Batailles »Uppståndelse» endast ytterlinjerna av innehållet i en serie växlande episoder, vari de båda huvudpersonerna Katjusha Maslova och furst Nehljudov uppträda. Hela den inre motiveringen till vad som sker har trätt i skuggan eller bortfallit och var och en, som önskar få en pålitlig uppfattning av Tolstojs mening med sin skildring blir fortfarande hänvisad till boken förbi den sceniska bearbetningen. Personernas sätt att handla och känna måste hela tiden för den oinvidge åskådaren te sig tämligen dunkelt och i synnerhet furstens ingripande i Katjushas öde skulle behöva klariäggas och psykologiskt utredas på ett långt mera ingående sätt än Bataille det gjort. Följden är att det hela verkar splittrat i sin tablåmässiga utformning med lösryckta scener, vilka emellertid då och då kunna innefatta en del dramatiska moment.

Mia Backmans regi hade emellertid tagit ut vad som tagas kunde för att göra pjesen så sceniskt verkningsfull som möjligt och sammanföra de splittrade episoderna till ett helt. Hon hade sökt och även lyckats omsvepa människorna och miljön, där de röra sig, med en viss enhetlig atmosfär, vilken erinrade åskådaren om sambandet mellan pjäsen och Tolstojs roman. Introduktionen — prologen — gav det rätta anslaget med sin ryska påsknatts-kolorit och färgen lag sedan kvar både över den mycket väl arrangerade akten i kvinnofängelset och över slutscenernas vintliga ödemarksstämning med de sibiriska fångarnas rast på färden till deportationsorten. Det var också regins förtjänst att så många bland de medverkande föreföllo trovärdiga och genuina i mask och kostymering och rörede sig med sådan fart och schwung. De sladdrande och kämpande kvinnorna i den dystra underjordiska hålan och de ömkliga människovarelserna på vandring mot okända öden i sista akten böra i detta sammanhang särskilt framhållas.

Kvällens jubilar, fru Rosi Rinne gestaltade huvudrollen, Katjusha, med enkel, trovärdig naturlighet i de växlande situationer vari den rör sig. I första akten som den unga flickan hade fru Rinne en uppgift av den art, vari hon av gammalt känner sig särskilt hemmastadd och i fängelsescenens yra och oro fann hon smidigt uttryck för de omkastningar i stämning, som behärska Katjushas sinne. Och slutscenerna gjordes vackert och verkningsfullt. Fru Rinne blev också föremål för livliga sympatibevis både från publikens och teaterns sida. Under starka applåder frambars efter varje akt blomsterpjäser och hedersgåvor i mängd både av korporationer och enskilda personer och sist samlades hela teaterns personal på scenen för att bringa jubilaren sin hyllning.

Pjäsens andra betydande roll, furst Nehljudov spelades av herr Kytö med mycken måttfullhet, enkelt och värdigt utan stora åthävor eller deklamatorisk uppstyling. De många birollerna voro besatta med bästa till buds stående krafter.

H. J. L.

Että
näytelm
Sisältää
sia aine
käsissää
tekemää
noa nä
Riennär
ettei tä
jana o
erheell
Kyöstin
puita h
pitempi
lija itse
samasta
Alkup
nut ihm
neksia.
vain tra
linä ja l
on tullu
len varj
ten näyt
välittöm
henkilök
lämminv
tavallaar
toverinsa
heelle.
koska d
soen Ism
keskushe
täyttymy
viha ovat
päin vie
mänä ja
massa ei
lisesti sy
hänen su
taa täysi
Yleisva
kappale e
tisen vär
jylhyytet
tajalta on
kaan aiva
Mutta p
kuvauksel
tämättä t
retta puh
mättä su
Hullunkur
Miina sen
symyksena
vankka o
tuksessa.
oivallisesti
tilaa help
mari Poh
tunteikkaa
lauluihin
tää hyväk
näytelmää
Tämä ei o
Osasuori
muita M
mät omitt
tää todella
din traag
Hänen lau
pauksellise
laan on se
on menny
Hiukan va
vika vaiva
maa — jo
pinnalliselt
olisi myös
miota kirist
ti Eräm
muotoiltu

Kansanteatteri.

»Kuisma ja Helinä.»

Että ballaadista voidaan muodostaa näytelmä, ei ole niinkään ihmeellistä. Sisältään ballaadi vahvoja draamallisia aineksia. Väinö Syvänteellä on ollut käsissään jylhä aihe hänen lähtiessään tekemään Larin-Kyöstin tunnettua runoa näyttämöllisesti havainnolliseksi. Riennän kuitenkin huomauttamaan, ettei tämän draamamuodostelman pohjana ole, kuten ohjelmalehtinen hiukan erheellisesti antaa ymmärtää, Larin-Kyöstin keskitetty, tapahtumisissaan huipulta huipulle kiitävä ballaadi, vaan se pitempi kertova runoelma, jonka runoilija itse on myöhemmin hahmoitellut samasta aiheesta.

Alkuperäinen ballaadi olisikin tarjonut ihmiskuvaukselle liian niukkoja aineksia. Siinähan esiintyy toimivana vain traagillinen kolmakko Kuisma, Helinä ja Isma. Myöhemmässä epepeissä on tullut lisää oikean arojen kaihomielen varjoama kasakka Mishka, joka siten näytelmässä onkin kasvanut yhdeksi välittömintä myötätuntoa herättäväksi henkilöksi. Hän on eräänlainen Isman lämminverisempi kaksoiskulkija, joka tavallaan antaa äänen suomalaisen osatoverinsa umpimieliselle, mykälle murheelle. Tämä onkin erittäin tärkeää, koska draaman teorian kannalta katsoen Isma ja Helinä ovat varsinaiset keskushenkilöt. Helinän neitokohtalon täyttymys ja Isman hiljalleen patoutuva viha ovat näytelmän varsinaisena eteenpäin vievänä, jokseenkin näkymättömänä ja maanlaisena voimana. Kuismassa ei itse asiassa ole yhtään inhimillisesti sympaattista piirrettä, niin että hänen surmansa Isman veitsestä vaikuttaa täysin ansaitulta.

Yleisvaikutelmana on sanottava, että kappale elää kokonaan mehevän realistisen värityksensä eikä ballaadimaisen jylhyytensä ansiosta. Näytelmän kirjoittajalta on siis oikeastaan mennyt hukkaan aivan sama kuin runoilijaltakin. Mutta paljon tuoretta, havainnollista kuvauksellista ainesta on samalla kiellettyä tullut lisää. Karjalaista murretta puhuva Mishka kiinnittää epäilemättä suurimman huomion puoleensa. Hullunkurinen farssi-pari Fedja ja Miina sen sijaan tekee mieli asettaa kysymyksenalaiseksi. Hugo Hytösen vankka ohjaus, jota Lasse Elon lavastuksessa erikoisesti kaunis tupakuva oivallisesti tukee, antaa niinkään liaksi tilaa helppotajuiselle koreudelle. Jalmari Pohjanmiehen ja Tapio Ilomäen tunteikkaat sävelmät eivät rajoitu vain lauluihin — niitä voidaan lisäksi käyttää hyväksi tavalla, joka tuo "kansannäytelmään" selviä operettiaineksia. Tämä ei ole ollenkaan ilahduttava oire.

Osasuorituksista ansaitsee ennen muita Malmi Vilppula vilpittömät onnittelet Helinästään. Hän herättää todella viehkeän mielikuvan ballaadin traagillisesta talonpoikaisneidosta. Hänen laulujaan on ilo kuulla, ja lupauksellisen enteellistä hänen kohdallaan on se, että hänen näyttelemisensä on mennyt huomattavasti eteenpäin. Hiukan vaikea sanoa, mikä olennainen vika vaivasi Kaarlo Kydön Kuismaa — jollakin tapaa operettimaisen pinnalliselta se vain vaikutti. Hänen olisi myös kiinnitettävä vakavaa huomiota kiristettyyn puhetapaansa. Kyösti Erämaan kiinteästi ja jyhkeästi muotoiltu Isma täytti paikkansa varsin

vakuuttavasti. Useimmat päähenkilötkin saattoi varjoon Sasu Haapanen suoritus Mishkana. Hänessä oli epäilemättä eniten aitoa kasakkaväriä, ja näyttämölle tuli hänen mukanaan aina herkkää elämää. Emmi Jurkan mestarillisen johdonmukaisesti piirretty Sanni-piika herätti muiden esiintyjien joukossa suurinta huomiota.

Tekijä kutsuttiin esiin suosiosoituksin.

L. V.

»Kuisma ja Helinä« Koitossa.

Larin Kyöstin kertovasta runoelmasta Kuisma ja Helinä laadittiin tämän vuosikymmenen alussa sekä elokuva että näytelmäsovitus. Viimemainittua, joka on Väinö Syvänteen käsialaa, esitettiin täällä aikanaan hyvällä menestyksellä Helsingin Työväen Teatterissa. Kuisman osaa esitti silloin Tauno Palo, joka siinä yhdellä iskulla "löi itsensä lävitse". Nyt on Helsingin Kansanteatteri ottanut näytelmän ohjelmistoonsa ja sen ensi-ilta oli eilen Koitossa.

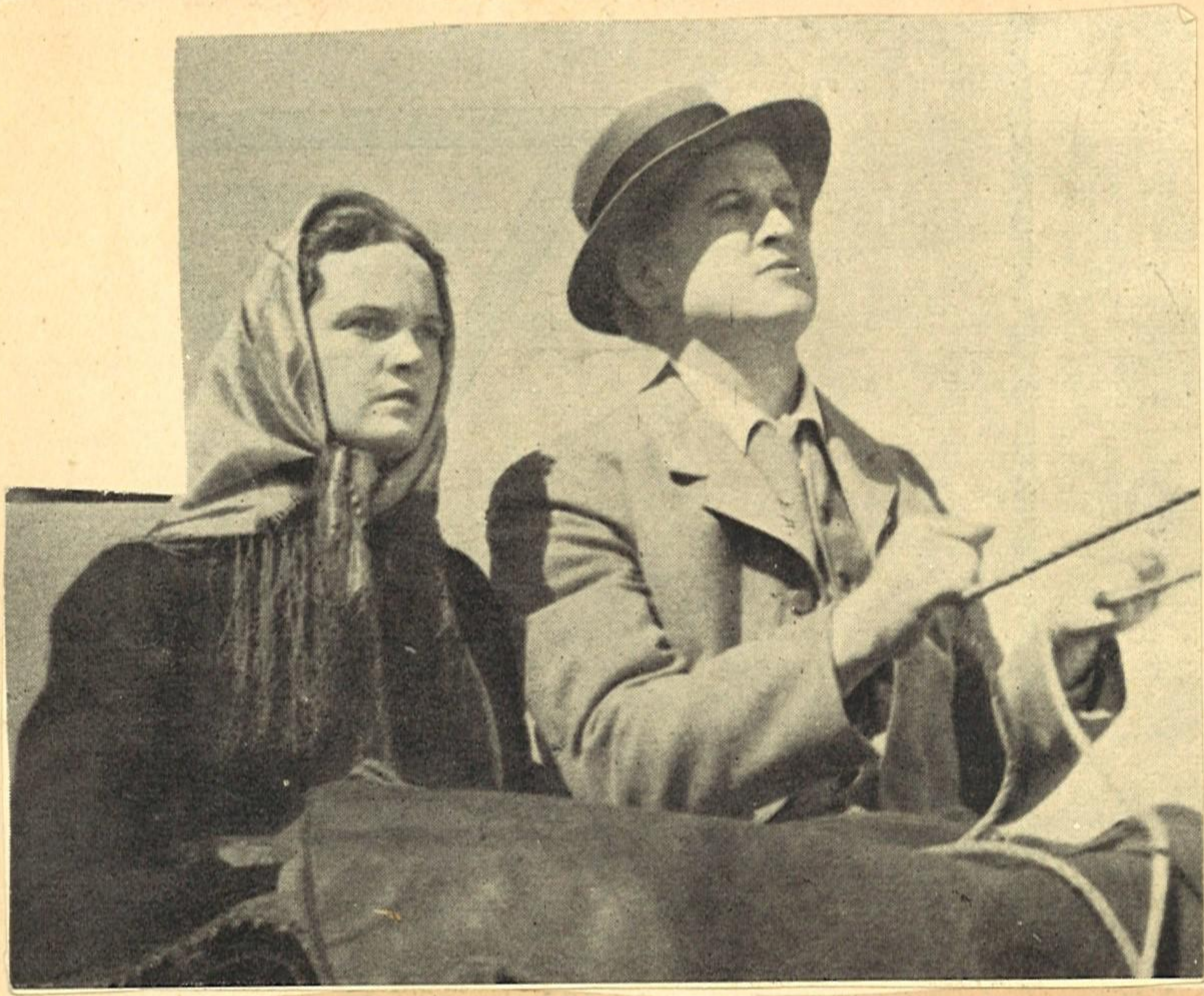
Aihe sisältää runsaasti draamallista ainesta, joka jo Larin Kyöstin epepeissä on luotu eläviksi ihmishahmoiksi ja värikkäiksi elämäkuviksi. Dramatisoinnissa on Syväne varsin taitavasti sovittanut runoaineen vilkkaiksi vuorosanoiksi ja vauhdikkaaksi toiminnaksi, keventämällä aihetta runsailla koomillisilla kohtauksilla, joissa usein on suorastaan farssimaista iloittelua. Toi-

saalta on alkuperäistä runoainesta osuvasti tehostettu sävelillä laulujen, resitatiivien ja tanssien muodossa — tästä puolesta ovat huolehtineet Jalmari Pohjanmies ja Tapio Ilomäki. Farssipiirteillään tämä kansannäytelmä ylittää sen tyylin rajat, joka on ominaista eepokselle, mutta yleensä Syväne on kuitenkin onnellisesti välttänyt niitä loukkauskiviä, joita tarinan dramatisoinnissa piilee. Aine on näet sangen arkaluontoinen: se kuvailee niitä aikoja, jolloin kasaakoita oli majoitettuina maalaiskyliin. Kuisma on nuori, huima kasakkaupseeri, joka viettelee nuoren suomalaistytön, Helinän, mutta saa kostonsa tämän rakastetun, Isman puukosta. Sivuaiheena on Mishka-kasakan tarina ja hänen kostoaikeensa omaa päällikköään vastaan: Kuisma on häneltä vienyt rakastetun kotimaassa.

Esitys oli Hugo Hytösen ohjaamana saanut juonteisiinsa runsaan annoksen leveää, värikästä kansanomaisuutta ja vuoroin kaihoisaa, vuoroin reipasta laulunäytelmätunnelmaa sekä sitä remakkaa iloa, joka perintä- ja muistitiedon mukaan kuuluu "aron poikien" menoon. Malmi Vilppulan Helinä oli todellinen talonpoikaisyttö ujusteluineen ja voimakkaaine, välittömäne tunteineen. Ja Kaarlo Kydön Kuismassa oli kasakkamaista rajuutta, vilkkautta, joustavuutta, mieliteleväisyyttä, ylpeyttä ja kylmää kovuutta. Sasu Haapanen esitti rehdin Mishkan osan miellyttävän luontevasti, ja Vilho Auvinen teikaisi keljusta Fedjasta aivan kipenöitseyän riehakan farssikasakan. Tällä nuorella näyttelijällä näyttää olevan kykyjä! Erityisesti jäi vielä mieleen Emmi Jurkan hiljaisen vakuuttava ja perin inhimillinen Sanni-muori.

Näytelmä sai suosiollisen vastaanoton vilkkaine kättentaputuksineen, esiinhuutoineen ja kukkineen. H. J—n.

*

"PAIMEN, PIIKA JA EMÄNTÄ".

Sikäli tämän elokuvan otsikko on virheellinen, että siinä ei ole paimenta eikä emäntää, piika vain. Mutta "ei-hän nimi miestä pahenna". Hullumpi juttu on, että Väinän filmi oy, joka uutena tuottajana on tämän elokuvan valmistanut, ei ole päässyt lähimainkaan tyydyttävään tulokseen. Käsikirjoitus, josta vastaavat Veikko Heinämies ja Vuokko Arni, on hidastempoinen. Tapausten valmistelu on jätetty kovin epäkiitollisen hevosella-ajon varaan. Vauhti on täytynyt vuorosanojen vuoksi melkein kokonaan unohtaa, ja niin on koko pitkä ajo tullut kiusallisen luonnottomaksi. Ohjaajakaan — Roland af Hällström — ei ole nähtävästi voinut tapausten laa- haavaa kulkua kiihdyttää. Olavi Gunnarin kuvaus on, kumma kyllä, monin paikoin hämärää, joskin lienee mahdollista, että kopio on tehty liian tummaksi Elysée-teatterin valolle. Mutta toisia ulkokuviakin — en luonnollisesti puhu niistä, joissa on hämyvaikutelmaa tavoiteltu — vaivaa himmeys. Sisäkuviissa on mahdollisesti puutteellinen valaistus tehnyt ki-

"Paimen, piika ja emäntä" elokuvana.

Vireästi toimivien suomalaisten filmintuottajien joukkoon on jälleen tullut uusi kilpailija, Väinän Filmi Oy, joka eilen Bio Elyséessä esittäytyi yleisölle Auni Nuolivaaran palkintoromaa- niaiheisella esikoisteoksellaan "Pai- men, piika ja emäntä".

Käsikirjoituksen laatijat, Vilho Hei- nämies ja Vuokko Arni ovat rajoittuneet käsittelemään vain romaani- en tärkeimpiä kohtauksia ja jättä- neet pois sivuepisodit. Juoni etenee sil- ti kiinteästi ja aukottomasti kohti lop- puratkaisua. Myös ohjaaja, Roland af Hällström on saanut työhönsä kiinteän filmimiehen otteen, joka yleensä ei ole päässyt herpaantumaa- n. Mutta sittenkin! Syytä lienee sekä kä- sikirjoituksessa että ohjauksessa, sillä filmin toiminta on kokonaisuudessaan liian tasaista, siinä ei ole elokuvalle välttämättömiä nousuja ja laskuja, ei elävöittävää tempollista vaihtelua ja siksi katsoja joutuukin ennenpitkää- vaaraan ikävyyttä. Hevosella esim. ajettiin alussa aivan liian pitkiä tai-

paleita. Filmin suurin vika onkin näh- däksenne tämä vaihtelun puute ja li- säksi todellisen, sydämellisen huumorin vähyys. Huvittaviksi tarkoitetuissa si- vuosissa on turvauttu miltei yksin- omaan vain burleskiin komiikkaan, jo- ten ne eivät onnistuneesti sulaudu fil- min muuhun toimintaan ja kokonais- henkeen.

Filmin yksivakaisuus ilmenee varsin- kin naispääosan suorituksessa. Mar- ta Kontula on varmaotteinen Kat- ri, elämän kovan koulun käynyt pai- men ja piika, mutta nuori ja rakas- tava tyttö hän ei ole. Hänen ilmeiti- misensä on aivan liian niukkaa ja pu- he — kai osin elokuvaan tottumatto- muudesta johtuen — monesti epäluon- tevaa. Onnistunein suoritus oli Kaarlo Kytön Santeri-isäntä, nänessä oli hämäläistä jäykkyyttä kukkuramitoin. Uskottavia olivat myöskin Eino Ha- avisto Juusona ja Aili Tikka Lee- na-sisarena sekä Vappu Elo An- nastiinana. Eero Levälöman kauppias ja Elma Hellmanin van- haemäntä olivat tottuneiden näytteli- jöiden varmoja osasuorituksia. Hem- mo Airamön vetelyys taisi tulla hieman ylikorostetuksi.

Valokuvauksesta vastasi Olavi Gun- nari. Kamera oli kyllä löytänyt jou- kon varsin kauniita näkymiä, eräät työkuvat olivat jopa komeita, mutta paikoittaista epätarkkuutta ja hämä- ryyttäkin tapasi. Äänitys oli myös epä- tasaista, puhe joskus aivan "onttoa". Tuntui kuitenkin siltä, että eräät tek- nilliset virheet olivat yksinomaan ti- lapäisiä ja sellaisina myöhemmissä esityksissä korjattavia. Taustamusiik- ki, jonka on säveltänyt Alvar And- ström, soi varsin kauniina.

Väinän Filmi on lähtenyt liikkeelle rohkeasti ja ilmeisesti taiteellisin pää- määrin. Toivottavasti yhtä saa vastai- suudessa käytettäväkseen kotimaista käsikirjoitusaineistoa, joka avartaa sen toimintamahdollisuuksia.

A. U.

Kaarlo Kytö ja Martta Kontula.

de Winter ole koska
ki oli tietenkin var
de Winter-vainajan
lia ja kutsuja, ja va
hänen puolestaan, k
voi asioita itse".

Taaskin minusta
valikoi sanansa huo
ikään kuin tunnust
ja tutki tekemääns
voistani.

"Mieluummin jät
toistin, "paljon miel
kasvoilleen tuli sam

huomannut aikaise

olin ensimmäisen

änen kättään hall

in ja selvän halve

si, etten koskaan

attä pelkäsin hä

* *

toinko vielä tek

hyvä senne?" hän

talon vinnäni ympär

"ei, luulen,

tarinan puutteissa kat

vänä, värikkäänä sekä

lekin mielenkiintoisena

erottautuu silloin tällä

sissakin uskottavia h

Suurin ansio kuvauk

kaudesta sekä tapaht

teistä kehittelystä —

löin nostaa elokuvan k

sessä juoheudessaanki

väksi — koituu tietyst

land af Hällström

koko ajan vaikuttaa o

valppaalta. Mutta my

sen tekijät, Vilho H

Vuokko Arni,

piirtein käsittäneen ai

kokangas vaatii ja mil

sä on pyrittävä. Mist

sanat enimmältään ov

pia kuin suomalaisessa

Musiikilla oli tarka

sen ja vaativan lavas

vastaa Lasse Elo

keskeinen asema elokuv

nelman luomisessa sekä

Sen oli säveltänyt Al

ja sen esitti kapellime

kimiehen johtam

Teatteriorkesteri. Sel

että sen esitys olivat

kaimpia puolia.

Mutta — kaikkie

ohessa elokuvassa valit

heikkouksia, etupääs

kaikesta päättäen korj

näytännössä kierretty

leen niin tuore, että

kaikkiaan pilasi eloku

kohtauksen, hämmästy

Kosti Elon episodin.

rin valokuvauksesta e

töksessä saanut mitää

vat jäivät paikoin vall

käsittääksemme ei ollu

nityksen viat olivat i

ole varma, ovatko ne ko

sopimattomien äänilait

litettävissä, joskin tusk

tä kohtauksia eilen näh

"Paimen, piika ja emäntä" valkokankaalla

Väinän Filmi on, se sanottakoon heti aluksi, aloittanut sangen rohkeasti. Auni Nuolivaaran palkintoromaanin »Paimen, piika ja emäntä» sekä sen jatkon valkokankaalle saattaminen ei kuulu niihin kaikkein helpoimpiin tehtäviin, mitä uusi elokuvayhtiö voi ottaa suorittaakseen. Mutta, se toisaalta tunnustettakoon, ylipäätään on jutusta selviydytty kunnialla. Vaikein kirjan henki, vuosisadan vaihteen maaseutuihminen, hämäläisen työn, työtahdin ja elämisen ilmapiiri on kankaalle siirretty aitona. Lisäksi esitellään siinä yleisölle monia sellaisiakin mielenkiintoisia sekä juuri tälle taustalle tyyppillisiä piirteitä ja välähdyksiä, joita ei ennen ole keksitty suomalaisessa maalaisaiheisessa elokuvassa hyväksi käyttöä. Niinpä oriveteläin talonpoikaistalo jokapäiväisen työn tekemisen kehystämänä levittäytyykin tarinan puitteissa katsojan eteen elävänä, värikkäänä sekä kaupunkilaiselkin mielenkiintoisena ja kylänväestä erottautuu silloin tällöin sivukohtauksissakin uskottavia hämäläistyyppejä. Suurin ansio kuvauksen vivahdusrikkaudesta sekä tapahtumasarjan kiinteästä kehittelystä — joka silloin tällöin nostaa elokuvan kaikessa hämäläisessä juoheudessaankin jopa jännittäväksi — koituu tietysti ohjaajalle, Roland af Hällströmille, jonka otteko ajan vaikuttaa oikealta ja silmävalppaalta. Mutta myös käsikirjoituksen tekijät, Vilho Heinämies ja Vuokko Arni, näyttävät suurin piirtein käsittäneen ainakin, mitä valkokangas vaatii ja mihin esim. tekstissä on pyrittävä. Mistä johtuen vuorosanat enimmältään ovatkin luontevampia kuin suomalaisessa filmissä yleensä.

Musiikilla oli tarkan miljöökuvauksen ja vaativan lavastustyön — siitä vastaa Lasse Elo — ohessa varsin keskeinen asema elokuvan sävyn ja tunnelman luomisessa sekä säilyttämisessä. Sen oli säveltänyt Alvar Andström ja sen esitti kapellimestari Eero Koskimiehen johtamana Helsingin Teatteriorkesteri. Sekä musiikki itse että sen esitys olivat elokuvan ansiokkaimpia puolia.

Mutta — kaikkien näiden avujen ohessa elokuvassa valitettavasti on myös heikkouksia, etupäässä teknillisiä ja kaikkesta päättäen korjattavia. Näytännössä kierretty kopio on ollut niin tuore, että se esittää kaikkiaan pilasi elokuvan parhaimpiin kohtauksen, hämmästyttävän. Kostin Elon episodin. Olavi Arnin valokuvauksesta ei liioin töksessä saanut mitään käsittää, jätettiin paikoin vallan valo käsittääksemme ei ollut tarkoituksellisesti viat olivat ilmeiset, mutta on varma, ovatko ne kokonaan sopimattomien äänilaitteiden häiritsevissä, joskin tuskin voi sanoa, että kohtauksia eilen nähdyssä a-

si tietien tahtoen päästetty kierrettäväksi.

Osasuoritukset jäävät mielestämme yleensä kohtalaisiksi — jo mainittua Kostin Elon loistavan luontevaa suoritusta lukuunottamatta — mutta parasta on, että niissä sangen useassa ilmenee tervettä omaperäisyyttä, ne näyttävät tarkoin tehdyiltä eikä suurempia kummelluksia satu. Martta Kontulan tehtävä Katrina on vaikea, mutta hän selviytyy siitä, Kaarlo Kytö on jyrkänä talonpoikana parempi kuin ennen ja useissa osissa on tottunutta näyttelijävoimaa, joka saa pienestäkin tehtävästä irti paljon. Mainittakoon heistä Elna Hellman Ruuhimäen emäntänä, Aili Tikka Katrin sisäisenä, Vappu Elo Annastiinana, Stina Haavelinna, Hemmo Aimo, Eino Haavisto, Eero Leväluoma, Eero Roine ja Reino Säily. — Mielenkiintoista kotimaista uutusta esitetään teatteri Elyseässä.

L —

Martta Kontula ja Kaarlo Kytö.

"Paimen, piika ja emäntä."

Nuorin suomalainen elokuvayhtiö, Väinän Filmi, esittäytyi eilen yleisölle. Yhtiö on ensimmäisen elokuvansa aiheeksi valinnut Auni Nuolivaaran palkintoromaanin "Paimen, piika ja emäntä" sekä sen jatkon "Isäntä ja emäntä" pohjalla laaditun käsikirjoituksen, joka filminä on saanut edellisen nimen, joskin päätapahtumat on otettu jälkimmäisestä.

"Paimen, piika ja emäntä" on puhdasta kansankuvausta ja vaatii onnistuakseen huolellisen miljöoesityksen. Elokuvan ohjaaja, Roland af Hällström on tämän ottanut varteen, ja niinpä "Paimen, piika ja emäntä"-elokuvan tapahtumat on esittänyt sopivaan ympäristöön. Ohjaukselle seuduille, joka on esittänyt taloineen ja kaukuisilla seuduilla elokuvalla aineita ja tapakuvauksien sangen lähelle. Elokuvan varustukseltaan filmi on erittäin mielenkiintoinen. Vilho Heinämies ja Vuokko Arnin käsikirjoitus on valantunut elokuvayhtiön luontevuudesta.

loppupuolella Katri kohoaa juuri sikä tarmokkaaksi, elämäkokemusten opettamaksi nuoreksi naiseksi, jonka löydämme Nuolivaaran romaaneista. Martta Kontula on valkokankaalla varteenotettava kyky.

Kaarlo Kytön Santeri jää pakosta enemmän tai vähemmän päähenkilön säestäjäksi, mutta näyttelijä esittää osansa sangen sympaattisesti ja saa siitä irti sen, minkä voi saada. Aili Tikka Leenana osoittautuu filmilöydöksi, jonka toivottavasti saamme toistekin nähdä. Hänen suorituksensa oli elokuvan parhaita. Muista osista mainittakoon ennen kaikkea Elna Hellmanin Ruuhimäen emäntä, Eino Haaviston Juuso, Kostin Elon mainio Vaakerlunti, Eero Leväluoman kaunis ja mielenkiintoinen näyttelijä, joista on mainittakoon muutama. Kaunokirjallisten tuotteidensa sarjaa Jalkanen on kartuttanut runokokoelmalla *Elämän helle* (1919), romaanilla *Musta nainen* (1919), runonäytelmällä *Nuori Marius* (1920), joulumyöskyä (1924) ja musiikkidraamaa *Ilia* (1933, säveltänyt Eino Haavisto). Kona (1933) on ollut elokuvayhtiön ensimmäinen täyspitkinä esiteltyä. Elokuvan ohjaukseltaan ja esitykseltään on erittäin mielenkiintoinen.

